

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/2 (6) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Saparbaev Bunyod Khurrambek ogli

KHIVA (KHOREZM) STATE AS AN ACTIVE AGENT:

DIPLOMACY, ECONOMY, AND RUSSIAN INTERACTION, 1806–1825 10-22

Rahmatilloev Nusratillo

BUXORO AMIRLIGI VA QO‘QON XONLIGI O‘RTASIDAGI SIYOSIY

JARAYONLARNING QO‘QON XONLIGI TARIXSHUNOSLIGIDA YORITILISHI..... 23-27

Sattarov Akram Madaminovich

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGI AHOLISINING IJTIMOIIY HAYOTI..... 28-33

Джаббаров Юлдуз Джуманиязовна

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ

В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УЗБЕКИСТАНА 34-38

Boyto‘rayev Sirojiddin Usmon o‘g‘li

SURXONDARYO VILOYATI MUZEYLARI VA TURIZM SALOHIIYATINING

SHAKLLANISHIDA: TERMIZ O‘LKASHUNOSLIK MUZEYINING O‘RNI 39-43

Qobulova Gulzoda Maxsud qizi

O‘RTA ASR MANBALARINI RAQAMLASHTIRISHNING ILMIY ZARURATI

VA KONSEPTUAL ASOSLARI..... 44-49

Qudratillayev Parviz

KONFUTSIYLIK TA‘LIMOTIDA IJTIMOIIY HIMOYA MASALALARI 50-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Юлдашева Надира Викторовна

НОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПРЕВЕНТИВНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ

ЗАКУПОК В УЗБЕКИСТАНА: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ПРАВОВЫЕ НОВАЦИИ 54-63

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Saifnazarov Ismail Saifnazarovich

MAHALLA – O‘ZBEK JAMIYATINING TARIXIIY MEROSI,

MAMLUKAT TINCHLIGI VA RAVNAQINING ASOSIIY POYDEVORI 64-69

G‘ulomov Abdullo

MAHMUD LOMISHIYNING “TAMHID” ASARIDA IMOMAT BORASIDAGI

QARASHLAR TAHLILI..... 70-76

Axmedov Xamdam Alikulovich

XALQARO EKOLOGIK ADOLATNI TA‘MINLASHDA TRANSCHEGARAVIIY MAS‘ULIYAT,

“UMUMIIY VA DIFFERENSIIALLASHGAN JAVOBGARLIK” MUAMMOLARI 77-81

Raxmonov Shohzod Husan o‘g‘li

YOSHLAR AXLOQIIY TAFAKKURI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA

NURONIIYLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIIYATI..... 82-85

<i>Oripov Shuxratjon Orip o'g'li</i> RAHBAR KADRLAR MA'NAVIY QIYOFASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY MODEL.....	86-93
<i>Jomuradov Ikrom Ilxom o'g'li</i> IMMANUEL KANT FALSAFASIDA NOUMENAL ERKINLIK VA FENOMENAL DETERMINIZMNING ANTINOMIK TABIATI: TRANSCENDENTAL KONTEKSTDA TAHLIL	94-98
<i>Safarov Akbar Isoqulovich, Ziyotova Adolat Ergashovna</i> EKOLOGIK MADANIYAT YUKSAKLIGI, HUQUQIY ONG VA TABIAT-JAMIYAT INSONNING UZVIY BOG'LIQLIGI	99-103

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Musayev Akmalbek Ibragimdjaniyovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA EVFEMIZATSIYA VA YUMSHATISH STRATEGIYALARINING LINGVOPRAGMATIK TAHLILI	104-110
<i>Bazarov Zokir Mehrikulovich</i> A.QODIRIYNING "O'TKAN KUNLAR" ROMANI TARJIMALARIDA LINGVOKULTUROLOGIK KOMPETENSIYA KOMPONENTLARINING IFODALANISHI	111-114
<i>Kuchiyev Malik Abdumannonovich</i> ILOVA QURILMA TARKIBIDAGI FRAZEOLGIK BIRLIK LARNING STILISTIK FUNKSIYALARI	115-120
<i>Абдуллаева Парвина Толибжоновна</i> ТЕМПОРАЛЬНЫЙ ОБРАЗ В ИСПАНСКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ПАРЕМИОЛОГИИ.....	121-123
<i>Ismoilova Fotima</i> ISAJON SULTONNING "BILGA XOQON" ROMANIDA TO'QIMA OBRAZ LARNING BADIY VAZIFASI	124-129
<i>Eshqulov Sunnat</i> PESHLAVHALARNING TIL XUSUSIYATLARI VA IMLO MUAMMOLARI XUSUSIDA.....	130-134

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yo'ldoshev Azizjon Ergash o'g'li</i> OMMAVIY ISHTIROK DARAJALARINI ANIQLASHNING AYRIM HUQUQIY MASALALARI	135-139
<i>Sagindikov Maxset Djubaktanovich</i> CONSTITUTIONAL AND LEGAL ESSENCE OF COOPERATION BETWEEN COUNCILS OF PEOPLE'S DEPUTIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS	140-147
<i>Rajabov Umrbek Ravshanbekovich</i> OILA-TURMUSH MUNOSABATLARI DOIRASIDAGI JINOYAT LARNI BARTARAF ETISHDA PROFILAKTIKA INSPEKTORLARI FAOLIYATINING KRIMINOLOGIK MEKANIZMLARI	148-152
<i>Bekov Ixtiyor Rustamovich</i> KONSTITUTSIYAVIY ODIL SUDLOVNI ILM VA TA'LIM BILAN UYG'UN RIVOJLANTIRISH MASALALARI	153-157
<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОГО ДИАЛОГА	158-164

<i>Ahmedov Islom Baxtiyor o'g'li</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA RAQOBATBARDOSH PROFESSIONAL VA ZAMONAVIY KADRLARNI TAYYORLASH: MAQSAD VA VAZIFALAR	165-168
<i>Fayzulloev Shohijaxon Jobirovich</i> JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZOLIK BOSQICHIDA SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH MASALALARI	169-176
<i>Turgunboeva Mamura</i> SOME ISSUES OF COPYRIGHT PROTECTION ON THE INSTAGRAM SOCIAL NETWORK	177-181
<i>Mamataliyeva Shahnoza Xushmamat qizi</i> JINOYAT PROTSESSIDA XAVFSIZLIK CHORALARI QO'LLASH JARAYONIDA ISBOT QILISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	182-192
<i>Shokirova-Inomjonova Mashhuraxon G'ayratjon qizi</i> IJTIMOIY SOHA TUSHUNCHASINING NAZARIY-HUQUQIY TAHLILI	193-196
<i>Turayeva Dildora Iskandarovna</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARINING JAMOAT XAVFSIZLIGIGA OID FAOLIYATINI AXBOROTLAR BILAN TA'MINLASHNING TURLARI, SHAKLLARI VA BUGUNGI KUNDAGI HOLATI	197-206
<i>Абдужаппоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	207-215
<i>To'rabayeva Ziyoda Yakubovna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VOYAGA YETMAGANLARNI JINOIY JAVOBGARLIK VA JAZODAN OZOD QILISHGA DOIR QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH	216-227
<i>Abdusamiyeva Dilrabo Abduvaxob kizi</i> THE ROLE OF THE PENITENTIARY SYSTEM IN THE RESOCIALIZATION OF PERSONS RELEASED FROM PENAL INSTITUTIONS	228-233
<i>Bekmirzayeva Umida</i> DAVLAT ISHTIROKIDAGI AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI A'ZO-MASLAHATCHI SIFATIDA JORIY ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI	234-237
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> НАДЛЕЖАЩАЯ ПРАВОВАЯ ПРОЦЕДУРА В ПРОИЗВОДСТВАХ ПО ДЕЛАМ О КОНКУРЕНЦИИ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И УЗБЕКИСТАНЕ	238-244
<i>Mardonova Gulsanam Bahodir qizi</i> GIYOHVANDLIK VOSITALARINING VIRTUAL OLAMDA SOTILISHI, NARX SHAKLLANISHI, HUQUQIY BAHOLASH VA EKSPERTIZA MUAMMOLARI	245-252
<i>Isoqov Habibilla Jakparaliyevich</i> PUL YUVISHGA QARSHI KURASHISH SOHASIDAGI XALQARO VA MINTAQAVIY TASHKIOTLAR, ULARNING FUNKSIYA VA VAZIFALARI.....	253-261
<i>Хван Леонид Борисович, Гулимова Зилола Шухратовна</i> ЦИФРОВИЗАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	262-268
<i>Kdirbaeva Altinay Maksetbaevna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA XOTIN-QIZ XODIMLAR FAOLIYATIDA XIZMAT INTIZOMI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	269-275

<i>Zinelbaev Baxitjan Qublan o'g'li</i> YO'L HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MA'MURIY-HUQUQIY MEKANIZMLARNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI (O'ZBEKISTON TAJRIBASI)	276-281
<i>Xo'jayeva Malohatxon Fozilxo'ja qizi</i> MA'MURIY Hujjatni tushunish va qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari	282-286
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARI – TADBIRKORLIK SUBYEKTI SIFATIDA	287-295
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Rustamov Ilkhom Tursunovich</i> DIDACTIC POTENTIAL OF THE LINGUOPRAGMATIC APPROACH IN TEACHING SMALL-GENRE TEXTS	296-300
<i>Kaypnazarov Sraijatdin Gayratdinovich</i> «ELEKTR BO'LIMI» BO'YICHA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI YARATISH: QORAQALPOG'ISTON MAKTABLARI MISOLIDA.....	301-307
<i>Bozorov Zokir, Axtamaliyev Shamshod, Karimov Dilshod, To'rayeva Lobar</i> VEKTORLAR ALGEBRASINING ELEMENTAR MASALALAR YECHISHGA TATBIQI	308-315
<i>Abduraxmonova Tuxtapashsha Rustamovna</i> IONLI POLIMERLANISH REAKSIYASINI O'QITISHDA 3D VA VIRTUAL TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	316-322
<i>Yaxshilikova Nargiza</i> BLENDED LEARNING STRATEGY IN TEACHING ENGLISH	323-327

Received: 30 January 2026
Accepted: 15 February 2026
Published: 28 February 2026

Article / Original Paper

ISSUES OF HARMONIOUS DEVELOPMENT OF CONSTITUTIONAL JUSTICE WITH SCIENCE AND EDUCATION

Bekov Ixtiyor Rustamovich

Head of the Department of Constitutional Law,
Tashkent State University of Law,
Doctor of Law (DSc), Professor
E-mail: i.bekov@tsul.uz
<http://www.orcid.org/0000-0001-5367-7523>

Abstract. This article analyzes the theoretical and practical aspects of the harmonious development of the constitutional justice system in alignment with modern scientific approaches. Constitutional review is considered as a fundamental pillar of the mechanism of a democratic state governed by the rule of law, and its effectiveness is substantiated as being closely interconnected with science, education, and the broader intellectual environment. Within the framework of the conference materials, proposals are put forward to establish a constitutionalism school, introduce a specialized Master's program in constitutional law, organize dedicated training modules at the Academy of Justice, promote constitutional thinking among youth, and create a research center under the Constitutional Court.

Keywords: constitutional justice, constitutional review, constitutionalism, national constitutional school, constitutional law education, digital constitutionalism.

KONSTITUTSIYAVIY ODIL SUDLOVNI ILM VA TA'LIM BILAN UYG'UN RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Bekov Ixtiyor Rustamovich

Toshkent davlat yuridik universiteti
Konstitutsiyaviy huquq sho'bası mudiri,
yuridik fanlari doktori (DSc), professor

Annotatsiya. Ushbu maqolada konstitutsiyaviy odil sudlov tizimini zamonaviy ilmiy yondashuvlar bilan uyg'un rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Konstitutsiyaviy nazorat demokratik huquqiy davlat mexanizmining asosiy ustuni sifatida ko'rib chiqilib, uning samaradorligi ilm-fan, ta'lim va intellektual muhit bilan chambarchas bog'liq ekanligi asoslanadi. Konferensiya materiallari doirasida konstitutsionalizm maktabini shakllantirish, konstitutsiyaviy huquq bo'yicha ixtisoslashgan magistratura yo'nalishini joriy etish, odil sudlov akademiyasida maxsus o'quv modullarini tashkil etish, yoshlar o'rtasida konstitutsiyaviy tafakkurni rivojlantirish hamda Konstitutsiyaviy sud huzurida ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish kabi takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: konstitutsiyaviy odil sudlov, konstitutsiyaviy nazorat, konstitutsionalizm, milliy konstitutsiyaviy maktab, konstitutsiyaviy huquq ta'limi, raqamli konstitutsionalizm.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI2Y2026N25>

Kirish. Konstitutsiyaviy sudlov — bu konstitutsiya ruhining amaliy ifodasi sifatida konstitutsiyaning oliy yuridik kuchga ega hujjat sifatidagi real kuchini ta'minlash, qonun ustuvorligi va davlat hokimiyatining chegaralarini huquqiy mezonlar asosida aniqlash hamda ularning buzilmasligini kafolatlashga qaratilgan maxsus davlat mexanizmidir.[1]

Konstitutsiyaviy nazorat mexanizmi demokratik boshqaruvning mazmun jihatdan kafolati bo'lib, konstitutsiyaviy qadriyatlarning hayotdagi amaliy samaradorligini ta'minlaydi.[2]

Muhokama va natijalar. Darhaqiqat, konstitutsiyaviy odil sudlovning samaradorligi ilm-fan yutuqlari va jamiyatdagi intellektual muhit bilan uyg'un rivojlanishiga ham bevosita bog'liqligi sir emas. Zotan, konstitutsiyaviy sudlov jamiyatda huquqiy tafakkurni shakllantiruvchi va rivojlantiruvchi muhim institut sifatida ham namoyon bo'ladi.

Birinchidan, Yangi O'zbekistonda konstitutsiyaviy huquq sohasini tizimli rivojlantirish va milliy konstitutsionalizm maktabini barpo etishning ilmiy-nazariy poydevorini yaratish – bugungi kunning dolzarb vazifasidir. Shu maqsadda konstitutsiyaviy odil sudlov sohasida uzluksiz ta'lim va ilmiy-tadqiqot klasterini shakllantirish vaqti keldi deb hisoblaymiz.

Bunday klaster konstitutsiyaviy huquqni o'rganishning barcha bosqichlarini — akademik litsey, oliy ta'lim, magistratura va aspirantura yo'nalishlarini qamrab olgan holda, yagona ilmiy-ta'limiy muhitni yaratishga xizmat qiladi. Uning asosiy vazifasi — konstitutsiyaviy qadriyatlarni chuqur anglaydigan, Konstitutsiya ruhiga tayangan holda qaror qabul qiladigan va ilmiy-nazariy bilimni amaliyot bilan uyg'unlashtira oladigan mutaxassislarni tayyorlashdir.

Ikkinchidan, zamonaviy demokratik davlat boshqaruvining barcha darajasida qaror qabul qilish jarayoni Konstitutsiya ruhi va qadriyatlarini chuqur anglashga asoslangan huquqiy madaniyat sifatida shakllantirish uchun zamonaviy konstitutsiyaviy-huquqiy tafakkurga ega kadrlarni tayyorlash tizimini yo'lga qo'yish zarur.

Shu bois, huquqshunoslarni tayyorlovchi oliy o'quv yurtlarida “Konstitutsiyaviy huquq va konstitutsiyaviy odil sudlov” ixtisosligi bo'yicha maxsus magistratura yo'nalishini tashkil etish bugungi huquqiy davlat qurilishi jarayonidagi strategik zaruratdir. Bu tashabbus faqat Konstitutsiyaviy sud uchun emas, balki konstitutsiyaviy qonuniylikni ta'minlovchi barcha subyektlar – parlament, umumiy yurisdiksiya sudlari, prokuratura, ijro hokimiyati, Markaziy saylov komissiyasi va boshqa institutlar uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Bu esa o'z o'rnida, Konstitutsiyaning to'g'ridan to'g'ri amal qilishini ta'minlaydigan, uning ruhini anglaydigan va amalda tatbiq eta oladigan yangi avlod mutaxassislarini tayyorlashga zamin yaratadi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, rivojlangan davlatlar oliy ta'lim tizimida konstitutsiyaviy huquqni faqat nazariy fan sifatida emas, balki amaliy va tahliliy yo'nalish sifatida rivojlantirmoqda. Masalan, Columbia Law School (AQSH) [3], York universiteti Osgoode Hall Law School (Kanada)[4], Valensiya universiteti (Ispaniya)[5] va RUDN universiteti (Rossiya) kabi nufuzli ta'lim muassasalarida “Constitutional Justice”, “Comparative Constitutional Law” hamda “Judicial Review Studies” kabi dasturlar faoliyat yuritmoqda.

Uchinchidan, sudyalarning faoliyatida konstitutsiyaviy huquq normalarini amaliyotda izchil qo'llash, inson huquq va erkinliklarini konstitutsiyaviy darajada ta'minlash hamda har bir sud qarorining mazmuni orqali Konstitutsiya ustuvorligini amalda namoyon etish alohida ahamiyatga ega.

Bu borada sudyalarning nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini chuqurlashtirish maqsadida Odil sudlov akademiyasida “Konstitutsiyaviy odil sudlov” bo'yicha ixtisoslashgan o'quv modulini yo'lga qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur modul inson huquqlarini konstitutsiyaviy darajada himoya qila oladigan hamda sud qarorlarida Konstitutsiya

mazmunini to'liq aks ettira oladigan yuqori malakali sudyalar korpusini shakllantirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, Shu bilan birga, huquqshunoslik fakultetlarida "Konstitutsiyaviy odil sudlov klubi"ni tashkil etish dolzarb ahamiyatga ega. Misol sifatida, shunga o'xshagan "Bo'lajak prokurorlar klubi", "Bo'lajak notariuslar klubi", "Adliya klubi" samarali faoliyat yuritib yosh kadrlarni yuqoridagi sohalar bo'yicha mutaxassis sifatida shakllanishiga o'z hissasini qo'shib kelmoqda. Mazkur tajriba yosh avlodda konstitutsiyaviy tafakkur va huquqiy madaniyatni shakllantirish bilan birga, sudyalar, huquqshunoslar hamda davlat xizmatchilari uchun ilmiy-innovatsion platforma vazifasini bajaradi.

Shu jarayonning mantiqiy davomi sifatida, Konstitutsiyaviy sud huzurida Ilmiy-tadqiqot markazi tashkil etish taklif etiladi. Ushbu amaliyot Janubiy Koreya, Turkiya kabi mamlakatlar amaliyotida o'zini oqlab kelmoqda. Mazkur aql markazi klasterning ilmiy o'zagi sifatida faoliyat ko'rsatib, konstitutsiyaviy huquqning zamonaviy tendensiyalarini o'rganish, milliy qonunchilikni xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish va konstitutsiyaviy nazorat amaliyotini ilmiy asosda takomillashtirishga xizmat qiladi.

Beshinchidan, Konstitutsiyaviy sud tizimini shakllantirishda huquq fanidan professorlar ilmiy-amaliy tajribasi orqali sud faoliyatining huquqiy asoslarini mustahkamlaydi. Ular ishtirok etgan holda qabul qilinadigan qarorlar huquqiy tahlilga, ilmiy asosga va konstitutsiyaviy qimmatlarga tayanadi. Qator mamlakatlarda — xususan Italiya, Ispaniya, Portugaliya, Koreya va Yaponiyada — huquq fanidan professorlar konstitutsiyaviy sud sudyasi etib saylanish huquqiga ega bo'lgan eng nufuzli huquqshunoslar qatorida alohida o'rin tutadi. Masalan, Portugaliya Konstitutsiyasining 222-moddasiga ko'ra, Konstitutsiyaviy sud 13 nafar sudyadan iborat bo'lib, ularning olti nafari turli sudlardan, qolganlari esa yuristlardan, afzal holda huquq fanidan professorlardan tanlanadi.[6] Shu kabi talablar Italiya Konstitutsiyasining 135-moddasida[7], Ispaniya Konstitutsiyasining 159-moddasida[8] hamda Koreya Respublikasi[9] Konstitutsiyaviy sud to'g'risidagi qonunning 11-moddasida ham belgilangan. Mamlakatimizda ham ushbu amaliyotning ijobiy tomonlarini qonunlarimizga kiritish va tajribani joriy qilishni taklif etamiz.

Oltinchidan, fuqarolarning huquqiy ongi va konstitutsiyaviy madaniyati yuksaltirishda, konstitutsiyaviy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantirishda konstitutsiyaviy sud faoliyatining ochiqligi va unda jamoatchilikning faol ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Konstitutsiyaviy sudni xalqqa, ayniqsa yoshlarga yaqinlashtirishda, sud majlislarini belgilangan tartibda jamoatchilik uchun ochiq o'tkazish, sud jarayonlarini jonli efirga uzatish amaliyotini doimiy yo'lga qo'yish, "Ochiq eshiklar kunlari"ni tashkil etish maqsadga muvofiq. Bu orqali yosh avlodda fuqarolik mas'uliyatini anglash tuyg'usi shakllanadi. Shu bilan bir qatorda, Konstitutsiyaviy sudning rasmiy veb-saytida virtual tashrif (onlayn ekskursiya) tizimini yo'lga qo'yish zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslangan muhim innovatsion yo'nalish hisoblanadi. Bunday virtual platforma orqali sudning tarixi, binosi, muhim qarorlari va faoliyati haqidagi ma'lumotlar turli tillarda joylashtirilishi lozim.

Konstitutsiyaviy sud ishlarida jamoatchilik va fuqarolik jamiyati ishtirokini kengaytirish sud qarorlarining asosli va xolis bo'lishiga xizmat qiladi. Buning uchun xalqaro amaliyotda qo'llaniladigan amicus curiae [10] — ya'ni sudga ekspert xulosasi taqdim etish institutini joriy

etish maqsadga muvofiq bo'lib, u orqali "uchinchi sektor" va mustaqil ekspertlar sud muhokamalarida ilmiy-amaliy hissa qo'shadi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, konstitutsiyaviy sud faoliyatida jamoatchilik bilan ochiq muloqot va institutsional hamkorlikni yo'lga qo'yish samarali natija beradi. Masalan, Xorvatiyada 2019-yildan buyon o'tkazib kelinayotgan "Konstitutsiyaviy kunlar" (Ustavni dani) konferensiyasi sudyalari, olimlar va fuqarolik jamiyati instituti vakillari uchun konstitutsiyaviy masalalar bo'yicha fikr almashish muloqot platformasi vazifasini bajarmoqda. Shuningdek, Italiya Konstitutsiyaviy sudi amaliyotidagi "konstitutsiyaviy bo'shliq" (vacatio) haqidagi qarorlar orqali parlamentga huquqiy tartibga solish zarur bo'lgan masalalarni ko'rsatish tajribasi sud va qonun chiqaruvchi hokimiyat o'rtasidagi konstitutsiyaviy muloqot madaniyati hamda davlat hokimiyati tizimidagi muvozanatni ta'minlashning samarali mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Yettinchidan, interaktiv xizmatlar platformasini joriy etish – fuqarolarning zaruriy ma'lumotga ega bo'lishi va murojaatlarni qulay hamda oshkora tarzda yuborishini ta'minlaydigan muhim innovatsion yo'nalish bo'lib, konstitutsiyaviy sud faoliyatini raqamli transformatsiya jarayonlariga uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Bunday platforma orqali sud qarorlari, konstitutsiyaviy shikoyatlar va amaliy tavsiyalar bilan real vaqt rejimida tanishish imkoni yaratiladi. Shu bilan birga, mazkur innovatsion xizmat sud faoliyatining ochiqqligini ta'minlaydi, fuqarolarning huquqiy faolligini oshiradi va raqamli muhitda konstitutsiyaviy adolatni ta'minlashning samarali, ishonchli hamda zamonaviy mexanizmini shakllantiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, konstitutsiyaviy sudlov tizimini takomillashtirish — Konstitutsiya ruhini hayotga tatbiq etuvchi, chuqur ilmiy asosga ega bo'lgan kompleks va tizimli jarayondir. Konstitutsiyaviy sudning samarali faoliyati demokratik davlat barqarorligini, inson huquq va erkinliklarining kafolatli himoyasini ta'minlaydi. Sud mustaqilligini mustahkamlash, faoliyat oshkoraligini ta'minlash, jamoatchilik ishtirokini kengaytirish va ilm-fan bilan uyg'unlikda rivojlanish — bu jarayonning asosiy shartlaridir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ip E. C. The evolution of constitutional adjudication in the Chinese special administrative regions: theory and evidence //The American Journal of Comparative Law. – 2013. – T. 61. – №. 4. – S. 799-830.
2. Elliott, Mark. *The constitutional foundations of judicial review*. Bloomsbury Publishing, 2001.
3. Comparative Constitutional Law <https://www.law.columbia.edu/academics/courses/34732>
4. Courses and Seminars. <https://www.osgoode.yorku.ca/programs/juris-doctor/jd-academic-program/courses-and-seminars/>
5. Master's Degree in Constitutional Law (Facultat de Dret) <https://www.uv.es/master-constitutional-law/en/master-s-degree-constitutional-law.html>
6. Constituição da República Portuguesa (1976). Artigo 222. — Disponível em: <https://www.parlamento.pt>
7. Costituzione della Repubblica Italiana: 22 dicembre 1947 (con modifiche). — Roma: Senato della Repubblica. — Art. 135. — URL: <https://www.senato.it>
8. Constitución Española (1978). Artículo 159. — Disponible en: Congreso de los Diputados. URL: <https://www.congreso.es>
9. Constitutional Court Act of the Republic of Korea (1988). Article 11. — Available at: Constitutional Court of Korea. URL: <https://english.court.go.kr>

10. Ompusunggu, Benni Mangiring. "The Role of Amicus Curiae in Influencing The Confidence of Judges in The Supreme Court and Constitutional Court. "As-Syar'i: Jurnal Bimbingan & Konseling Keluarga 6.2 (2024): 1805-1813.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/2 (6) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).